

Motion till riksdagen 2023/24:1854

av **Isak From (S)**

Val till Sametinget och en ny samisk vallag

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i god tid före 2028 införa en ny gemensam vallag för de tre nordiska sameparlamenten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Val till Sametingets politiska organ har hållits vart fjärde år sedan 1993. Sametinget är samernas möjlighet att styra sin politiska utveckling. De politiker som väljs företräder det samiska folket och har möjlighet att påverka riksdag och regering och opinionen i det svenska samhället.

I sametingsvalet väljer det samiska folket 31 företrädare till det folkvalda organet, kallat plenum. Plenum väljer i sin tur styrelse och styrelseordförande, presidium och ordförande (talman) samt ett flertal nämnder. Valmyndigheten har i en skrivelse till regeringen (Ku2017/02354) redovisat behov av ändringar i sametingslagen, lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar samt förordningen om utdrag ur databaser vid val, behov av en tydligare reglering av valen till Sametinget Ds 2023:4 och folkomröstningar. Valmyndigheten har under arbetet med valen till Sametinget sett behov av att det görs förtydliganden i dessa författningar.

De otydligheter som finns försvårar arbetet för valadministrationen och skapar osäkerhet för både röstberättigade och de partier, grupper och liknande samman slutningar som ställer upp i valet. Utöver de behov som framförts har ytterligare förändringsbehov aktualiserats. I omgångar på senare år har Sametinget tillsammans med sametingen i Norge och Finland önskat en gemensam valdag.

I Hemställan med dnr 1.2.6-2018-1614 till regeringen och Kulturdepartementet har sametingen framfört krav på en moderniserad vallag. Samiskt parlamentariskt råd har också aktualiserat behovet av en översyn av möjligheterna att samordna sametingsvalen i Finland, Norge och Sverige.

För att klargöra behovet av ett gemensamt nordiskt samiskt valprövnings- och valövervakningsorgan beslöt Samiskt Parlamentariskt Råd (SPR) den 15 maj 2018 att tillsätta en utredning om samordning av sametingsvalen i Finland, Norge och Sverige.

Redovisning lämnades hösten 2019. Jämförelse med valförfarandet vid val för sametingen i Norge och Finland har gjorts. Av utredningen och hemställan från sametingen framgick kanske något optimistiskt att regeringen kunde initiera lagändringen så att lagändringarna kunde börja tillämpas redan vid 2021 års val till Sametinget. Så blev det dock inte, det hanns inte med.

I aktuella Ds 2023:4 finns förslag till ändringar i sametingslagen. Där läggs ett antal positiva förslag, men däremot föreslås ingen finansiering av de föreslagna ändringarna så när regeringen behandlar en ny vallag för sametingen bör regeringen förutom att föreslå en finansiering även tillsammans med Norge och Finland i enlighet med sametingens önskan överväga att inkludera vallagar som möjliggör en gemensam valdag vid 2028 års vallag.

Sametinget har tydligt framfört att regeringen under kommande år bör ta beslut så att valadministrationen får rimliga möjligheter att anpassa sitt arbete till de föreslagna ändringarna så att det kan börja gälla i god tid innan 2028 års sametingsval.

Det är dags att överväga inrättande av ett gemensamt nordiskt samiskt valprövnings- och valövervakningsorgan så att en gemensam valdag kan inrättas.

Isak From (S)